

НЕ ЗАБРАВЯЙТЕ, НО НЕ ОТМЪЩАВАЙТЕ!

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 6 • год. ХСV • 23 март 2018 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

26 МАРТ – ДЕН НА ТРАКИЯ

ОДРИНСКАТА ЕПОПЕЯ не е само славна военна победа. Тя е триумф преди всичко на българския национален дух, изпълнен в бойците и командирите по бойните полета на Тракия. Затова когато в края на март 1913 г., при посещението на една високопоставена делегация от София в освободения Одрин, запитали генерал Георги Вазов, началникът на Източния сектор, който оперативно подготвя победния шурм, кому в крайна сметка се пада заслугата за Одринската епопея – на гения на висшите началници или на смелостта и жертвоготовността на войниците, той простичко отговорил: „У нас беше само командването. Всичко останало е тяхно“.

Радостта от победата е кратка. През юли 1913 г., нарушавайки Лондонския договор, османските войски и башибозук навлизат в Източна Тракия и избиват, ограбват и прогонват насилствено българското население оттам. През ранната есен на 1913 г. съдбата им споделят и българите в Западна Тракия.

Тези славни и трагични събития залягат дълбоко в националната памет. В преживените битки, победи и страдания се ражда и девизът на тракийци: „**Не забравяйте, но не отмъщавайте!**“ Намерили подслон в България, стотиците хиляди бежанци и техните потомци пазят и днес спомена за геноцида, мъката по своя бащин край и родов корен, но и благодарността към онези, които дават живота си в името на свободата.

В памет на героичния ден на победата при Одрин и избавлението, макар и кратко, създаденото през 1914 г. в София бежанско дружество „Одринска Тракия“ приема за свой празник „13/26 март – Денят на превземането на Одринската крепост от

българската войска“. Той става и празник на Тракийската организация в България.

Денят на тази знаменателна победа влиза в българския културно-исторически календар като ДЕН НА ТРАКИЯ. На този ден се чества подвигът на българските воители, паднали край Одрин и из тракийските полета и се почита паметта на хилядите българи – тракийски бежанци, намерили спасение в майката-родина.

От 20-те години на XX век тракийските дружества, армията, църквата и българската културна общественост честват Деня на победата край Одрин. От 2006 г. този ден е признат официално и от българското правителство.

Съюзът на тракийските дружества в България и Тракийският научен институт организират ежегодно в цялата страна отбелязването на

ДЕНЯ НА ТРАКИЯ с поднасянето на венци и цветя пред паметниците, посветени на одринските герои, участниците в Балканските войни и тракийските бежанци-мъченици. Провеждат се научни, концертни и други художествени и обществени прояви.

Особено тържествено е честването му в столицата, пред Паметника на Одринската епопея в парка при православния храм „Св. Николай Софийски“, организирано от СТДБ, Столична община и СОСРЗ.

Паметникът, с автор Тома Делирадев, е издигнат в чест на загиналите чинове от бившия 58-ми пехотен Одрински полк през Балканската война. Открит е на 3 октомври 1932 г. от тогавашния военен министър генерал Александър Кисъов, в присъствието на много официални и неофициални

лица начело със Софийския митрополит Стефан, председателя на Народното събрание Ал. Малинов, дружествата на запасните офицери и подофицери, дружество „Одрин“, родолюбиви организации и др. Стъпилият върху 12-метров пиедестал опълченец в шинел и бойно снаряжение напомня на потомците за подвига на българските бойци при Одрин през март 1913 г.

Поклон пред паметта на българските воители, които с воля, смело сърце, победен дух и жертвоготовност сътвориха ОДРИНСКАТА ЕПОПЕЯ!

Поклон пред паметта на тракийци, които с цената на разорените си домове и безкръстните гробове на своите най-близки платиха чужди политически грехове!

Подвигът и саможертвата на нашите предци, бойната слава на българската армия и героичната история на тракийските българи, триумфът и мъката на националния идеал, символизиращи от датата 26 МАРТ – ОДРИНСКАТА ЕПОПЕЯ И ДЕНЯТ НА ТРАКИЯ – ще живеят вечно в националната памет, само ако ги помним, тачим и се вдъхновяваме от тях.

26 МАРТ 2018 г. – ДЕН НА ТРАКИЯ И 105 ГОДИНИ ОТ ОДРИНСКАТА ЕПОПЕЯ

Столичната община, Съюзът на тракийските дружества в България и Съюзът на офицерите и сержантите от запаса и резерва ви канят на

ТЪРЖЕСТВЕНО ОТБЕЛЯЗВАНЕ НА ДЕНЯ НА ТРАКИЯ И 105 ГОДИНИ ОТ ОДРИНСКАТА ЕПОПЕЯ

26 март 2018 г. – понеделник

Програмата включва:

10 ч. Панихида в храм „Св. Николай Софийски-Нови“

10:30 ч. Поднасяне на венци пред паметника на екзарх Антим I

11 ч. Възпоменателна церемония пред мемориала на Одринци

18 ч. Вечер на Тракия. Представяне на тематични издания на СТДБ, Тракийския научен институт и изд. „Захарий Стоянов“, БАН, голямата зала

ДЕКЛАРАЦИЯ НА ЦЕНТРАЛНОТО РЪКОВОДСТВО НА СТДБ

Съюзът на тракийските дружества в България е силно обезпокоен от изказването на президента на Турция Реджеп Ердоган за това, че Кърджали бил в неговите душевни граници и заемал там същото място каквото и Одрин. Това не е случайно изказване, а пореден опит в различни форми за претенции към български територии. Преди шест века нашите територии се оказаха в „душевните граници“ на предшествениците на Ердоган и знаем какво последва от това.

Преди време Ердоган направи подобно изказване спрямо Варна. Демонстративно се говори за ревизия на договори между държавите на Балканите от времето на Първата световна война и особено на Лозанския договор. При това става дума за изказвания на ръководител на единствената държава на Балканите, която след Втората световна война е навлизила в територии, които нейните ръководители са разглеждали като свързани с техните „душевные граници“ – Кипър и Сирия. Нямаме гаранции, че няма да го направи и спрямо други страни.

[Продължава на 2-а стр.](#)

В ОЧАКВАНЕ НА СРЕЩАТА ВЪВ ВАРНА

Двете декларации на посърбах кураж и пред срещата във Варна напомниха за геноцида над тракийците във Варна на 26 март и във за декларацията на Евровръзка с изявленията на президента на Турция Реджеп Ердоган за „душевните му граници“, които обхващат Кърджали, стигнаха до голяма част от българския народ, въпреки съпротивата на някои централните медии и вестници, които в чужда угада, се направиха на чели, ни видели“. Уважавани политолози и журналисти

[Продължава на 2-а стр.](#)

МАРИЯ НИКОЛАЕВА
ЧЛЕН НА ДРУЖЕСТВО „ТРАКИЯ“
ГР. ЯМБОЛ

БЕЖАНСКАТА ОРИС — ТЕЖЪК БОЖИ КРЪСТ

В двадесети век, в 1913 г. вилнеела война.

Била е пролет, но вместо жито за хляб, тя сеела смърт. С ужас в душите бягали българите — мирни хора, а след тях — турската войска.

Много избити... Неопети останали костите им там. Хиляди други поели съдбата си на бежанци. Изоставили дом, имоти и мечти и бягали насам, към България. Обречени на скръбен бежански живот по жестоките закони на войната, българите понесли децата си по незнайните пътища на съдбата. С татко, пеленаче на ръце, и други пет до нея, бягала и баба ми. Път непосилен без подслон, хляб и вода; нощем — студено. Гладни и жадни, безутешно плачели малките деца. Голям бил страхът да не ги чуят турските преследвачи. Не една майка, плачейки, изоставила по пътя своята рожба.

— Не оставям детето си! — твърдо отсякла баба. — Или оставам с него!

А другите пет?

„Какво сме ний без нея?“ — помислил си дядо.

Така и станало — баба не оставила татко.

— Докато съм жив ще съм благодарен на мама — често казваше баща ми.

Аз съм кръстена на тази моя баба и съм четвъртата Мария в татковия род. Всеки мой чичо първата си женска рожба кръщавал на баба Мария.

Своята тежка участ българските бежанци носеха до край. Горко плачеха по тракийския си роден дом баба и дядо. Съдбата им беше болезнено жестока. Живот на части, разделен от войната — между „тук“ и „там“. „Там“ — началото: детство, младост, мечти — мирен живот. Там оставили гробовете на дете и на родителите си.

Дълго клетниците търсили мирен подслон далече, далече от родния дом. Уморени и тъжни спрели край град Сливен. Тук са ги настанили в дървени бараки, в които преди години, по време на холерната епидемия, са изолирали болните. Дали на бежанците по едно малко местенце, върху което дядо и другите му събратя по участ си построили по една кирпичена къщичка. Така край ветровития град изникнал „бежанският“ квартал с ниски къщички от по 1-2 стаи.

Тъй се появили в нашата родина нови квартали, села. Бежанците живеели с единичката мисъл — да свият отново свои гнезда, в които да отгледат оцелелите си от тежкия път деца. Такъв в Ямбол беше квартал Аврен — извън града срещу гробищата.

Добре помня бежанския квартал край Сливен — малки едноетажни къщички, без дворче око-

ло тях, приличащи си една на друга, както си приличали участта на обитателите им — хора, които турската войска прогонила от родния им дом. Сега на мястото на бедняшкия бежански квартал има нов — с нови двуетажни къщи и с извисяваща се над тях джамия! Днешните му обитатели са цигани, приели за своя вяра исляма. Каква ирония на съдбата на предишните жители — българи бежанци, християни, насила лишени от родния им дом!

Баба ми вярваше в Бог. Не мога да си представя мъката ѝ, когато на Задушница всеки местен християнин отивал на гробищата, за да прилее гробовете на починалите си близки хора и да раздаде за Бог да прости. А те, бежанците, в такива дни на чий гроб да отидат? Как да оплачат близките си, чиито гробове останали „там“. И сега виждам сълзите в очите на баба, когато си

спомняше за „там“.

С годините плахата надежда да се завърнат обратно под родната стряха изчезна и очите на баба от плач пресъхнаха.

Така си отиде от този свят баба ми Мария — с тъга и въздишка по село Теслим, където на младини с любов и труд благодатен двамата с дядо дом съградили и били щастливи. Но вярвам, че когато тя напусна този свят, душата ѝ волна се върна далече на юг, там, където са останали радостите и мечтите, гробовете на дедите; там, където е останал коренът на бежанците.

До смъртта си баба ми Мария не сваляла от главата си черната забрадка

Още от дете знам тази много тъжна история и не я забравям, но не мисля за мъст.

А вие, потомци на бежанци, знаете ли, помните ли?

Светъл празник — 26 март 2018 г. — Ден на Тракия, наследници на бежанци от Мала Азия, Източна и Западна Тракия!

На този ден за пореден път да сведем глави и да помълчим, за да почетем паметта на хиляди мирни българи, избити в Булгаркьой, в църквата „Св. Богородица“ в гр. Фере, край р. Арда при Илиева нива, край гр. Маджарово и още много знайни и незнайни

Трагедията на тракийските бежанци

РОДЕН СЪМ НА ЛИЧНА ДАТА

НЕНКО ПЕТКОВ ЖЕЛЯЗКОВ,
ЧЛЕН НА ТРАКИЙСКО ДРУЖЕСТВО „СТРАНДЖА“
— БУРГАС

Роден съм на лична дата — 26 март, точно 30 години след онази славна страница от националната ни история — превземането на Одринската крепост, превърнал се по-късно в Ден на Тракия!

Потомък съм на тракийски бежанци, дошли от родна Тракия в княжество България след разгрома на Илинденско-Преображенското въстание през 1903 година. Баба ми, по майчина линия, Монта Стоянова Иванова била девойка, когато след погрома на въстанието, заедно със своите родители, събрали малко покъщнина, колкото може да побере една каруца, теглена от коне и се отправили към неизвестността. Брат ѝ Иван Стоянов, възмъжал ерген, тръгнал отделно с други свои съселани, съпровождайки животните им — овце, кози, крави, биволи, които надхвърляли 100 броя. Но преди да премине границата турски башибозук ги открива, убива Иван и отвлеча животните.

Преминали „успешно“ границата, но загубили свидно чедо, семейството се заселват в село Айваджик, преименувано през 1920 г. на с. Дюлево, общ. Средец, обл. Бургас. Тъй като нямали никакви средства за подслон и преживяване семейство Турлакови ги приютява в тяхната черкезка къща. В поробена Тракия остават къща, ниви, лозя, животни, и най-вече свидни спомени. В село Дюлево баба ми Монта се омъжва за Ненко Белчев. Раждат им се 4 деца — Христо, Марийка, Никола и Иван, който баба ми кръщава на убития си от турците брат.

Майката на баща ми Велика Георгиева Зърева също бе тракийка. И тя, заедно с родителите ѝ пристигат в с. Айваджик (дн. Дюлево) през 1903 година. Нейното семейство било многодетно — тя, още две сестри Злата и Йова, и двама братя Кръстьо и Дянко. И те както хилядите тракийски бежанци са оставили къща, ниви, лозя, животни и са изпитали на гърба си немощията и участта да бъдат „маджури“, както наричаха настанените бежанци по нашия край.

И двете ми баби са родом от Канарите, както

те ги наричаха. Това са селата Горна и Долна Канара, Източна Тракия, отстоящи едно от друга на 2-3 километра, намират се в непосредствена близост до днешната българо-турска граница, като от българска страна най-близкото село днес е Горно Ябълково.

С чувство на дълг съставих две родословни дървета. От страна на баба ми Монта то наброява 60 наследници, тъй като тя остава едно дете в семейството. От страната на баба Велика родословното дърво е „клонато“ и брой 220 наследници.

През 2010 г. аз и моето семейство — син Калоян и снаха Петрана, както и внуците Радостин и Станислава посетихме двете родни села на нашите предци в днешна Турция. Все още се чувстваше българското присъствие, запазено най-вече в старите и рушащи се постройки. Изпитахме някакво двустранно чувство на болка, изразяващо се в пристягане на гърлото и напирани сълзи, както и на гордост, че пазим и предаваме тракийската родова памет.

Честит празник тракийци!

ДЕЦА ОБУЧАВАТ ДЕЦА НА РОДОЛЮБИЕ

Ученици от Димитровград възкресяват героичното минало на Тракия в историческия музей

ДЕСИСЛАВА КОСТОВА

На 13 март т.г. Историческият музей в Димитровград бе домакин на съвместната инициатива на тракийското младежко дружество „Стай-

ко войвода“ при тракийско дружество „Капитан Петко войвода“ – Димитровград и учениците от Професионална гимназия „Проф. д-р. Асен Златаров“ в града. Това събитие бе част от проявите, пос-

ветени на 105-годишнината от Одринската епопея. Датата също не е избрана случайно – именно на 13.03.1913 г. (по стар стил) е превзета Одринската крепост.

Проявата бе открита от съпредседателя на ТМСБ при СТДБ и председател на ТМД „Стайко войвода“ – Димитровград Десислава Костова и премина под мотото „Деца обучават деца на родолюбие и патриотизъм“.

Трогателно встъпление към темата бе изпълнено от четиригодишното тракийче Ния-Софи Гълъбова стихотво-

рение „Спомен за Тракия“.

Акцентът бе поставен от учениците Тихомир Славов, Христо Маринов, Георги Атанасов, Стефан Гълъбов, Даяна Иванова, Венко Велчев, Димитър Желязков, Кристиан Петков, Кръстю Димитров, Веселин Пенев и Михаела Георгиева, които представиха мултимедийни презентации за живота и делото на по-малко известни тракийски войводи. Герои в тях бяха войводите Пано Ангелов, учителствал в димитровградското с. Брод, Митрю Аркумарев – съратник и земляк на Капитан Петко войвода, Таню Николов, Яни Попов и др.

Водещи на проявата бяха

учениците Еленка Димитрова и Радослав Стефанов

Идеята е учениците не просто да препишат нещо от интернет, а сами да потърсят материали за героите на презентациите си. По този начин тракийската история не е просто отделен урок от учебника, а възможност децата сами да се потрудат да научат нещо и да влязат в ролята на изследователи. Успели са да открият достатъчно информация, въз основа на която би могло да се започне детайлно проучване. Представените материали са носител на идеята за диалогичност. На младите хора трябва да се говори, но чрез тази инициатива и младежите говорят както за себе си, така и помежду си. По този начин се оживява диалогът за Тракия и за нейното значение за историята и културата на България

Нещо повече! Децата показват на нас, възрастните, какво им е интересно и как

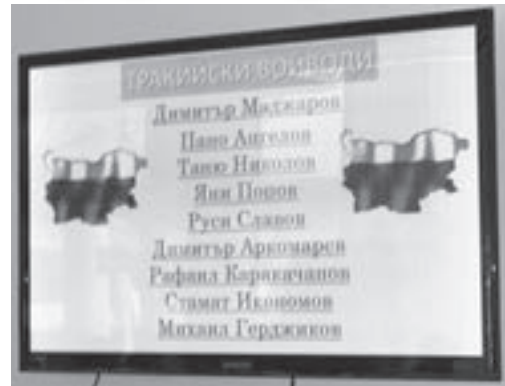
трябва ние да направим достъпна и интересна за тях определена тема.

Специални благодарности бяха отправени към децата,

към преподавателите им – Светла Славова, Иванка Попова както и на директора на гимназията Румяна Монева. Те откликват на всички инициативи на тракийското младежко дружество и са новатори-идеите за реализацията винаги изхождат от децата, което няма как да не е радващо.

Учениците се интересуват от тракийския въпрос и сами по свой начин пресъздават емоциите си, свързани с него. Знае се, че нещо, в което е вложена емоция, не се забравя. Така децата предават своите мисли и чувства на връстниците си и ги правят съпричастни към идеята за Тракия.

Гости на събитието бяха Тодор Каваков – председател на ТД „Капитан Петко войвода“ – Димитровград, Цанко Атанасов-председател на ТД „Одринска епопея“ – Стара Загора и съпредседател на ТМСБ при СТДБ, членовете на НС на ТМС Николай Хаджиев, Стойно Петров, Павел Петков, Светла Славова, зам. председателят на Общински съвет – Димитровград Юлиан Семерджиев, учители по история, просветни дейци, общественици, ученици. Присъстващите получиха и сладък подарък-тематични меденки със знамето на Тракия.

ИЗЛОЖБА ОТ КУЛИНАРНИ КНИГИ ОТ МИНАЛОТО ДО ДНЕС

АНЕТА ГЕОРГИЕВА

Малко нетрадиционната тема за изложба – „Кулинарни книги от миналото до сега“, предизвика небивал интерес сред членовете и симпатизантите на тракийското дружество „Георги Сапунаров“ и народното читалище „Тракия – 2008“ в Хасково. Изложбата от книги бе посветена на 10 годишнината от учредяването на читалището и във връзка с деня на Тракия – 26 март.

В експозицията участват 20 жени с уникални книги, съхранявани през годините от техните майки и самите тях. Най-старата запазена книга с кулинарни рецепти бе от 1925 г. Особен

интерес предизвика и издадената от Петко Речев Славейков книга от български ястия и съвети за здравословно хранене.

Полезна информация за кулинарното изкуство през вековете поднесе Здравка Сабахова и Димка Колешева, членове на Читалището.

За непринудено и весело протичане откриването на изложбата особена заслуга имаше и поетесата Лидия Налбантова. Медиите от града бяха приятно впечатлени от инициативата на тракийки.

В ОЧАКВАНЕ НА СРЕЩАТА ВЪВ ВАРНА

Продължение от 1-а стр.

Откровени бяха и патриотите Красимир Каракачанов и Волген Сидеров, те подчертаха, че премиерът може и трябва да постави въпроса за тракийските бежанци на срещата във Варна. Преди тях и президентът Радев заяви това. Ген. Тодор Бояджиев в интервю пред БТВ попита категорично: „Кога български държавник ще се изправи и ще каже на Ердоган, че дължи извинение на българския народ. Народът ни е бил гонен с огън и меч от териториите си. Лозенград е бил християнски град, населен предимно с българско население. Името му неслучайно е Градът на 40-те черкви. Трябва да развиваме добри отношения, но не за сметка на премълчаване на историята. Народ, който не помни историята, е обречен на изчезване. Има една закачка на съдбата: на 26 март чакаме Ердоган

във Варна да се срещне с началниците от Европа под домакинството на България, то се случва в Деня на Тракия, когато трябва да се направи преклонение пред жертвите от 1912–1913 г.“ 60 000 са убитите българи в онези времена, 200 000 са прогонени от домовете си, а имуществото им е разграбено, подчерта ген. Бояджиев.

Президентът на Турция Ердоган продължава да се държи безцеремонно с Историята, – нас пък изобщо не ни брои, както написа Кеворк Кеворкян. Вероятно има предвид нашата, общата. Но Ердоган не забравя за славата и могъществото на Османската империя, следва неотклонно неоосманската си идеология. Той прави това, което смята, че е необходимо за неговата държава. След изявлението му на 11 март в град Сакария, в което говори за „душевните граници“ и „поздравя братята

си от Сараево, Скопие, Ксанти, Комотини, Кърджали и Мостар, чиято душа и очи са обърнати към Турция, и които се молят за успеха на Турция“. Реакцията на нашето външно министерство за скандалното изказване на Ердоган бе повече поетична, отколкото дипломатична, но пък витивевато угодническа. Преди дни Ердоган отново заяви, че турският език от времето на Османската империя трябва да бъде учен в училищата, и заклейми предишните републикански периоди на „езикова революция“ за „разрушаване“ на турския език. Той подклажда и игрите с двойното гражданство за турците от „външна Турция“. Какво да очакваме от срещата във Варна. В предишните си речи Ердоган „стигаше“ до Бургас и Варна, сега се е съсредоточил в Кърджали. Може би търси подкрепа на електората там в бъдещите избори – местни

и парламентарни. Бойко Борисов бил притеснен, защото светът главоломно отивал към конфликт, според него преговорите за присъединяване на Турция към ЕС трябвало да продължат (знаете, че войната на Турция в Сирия гневи европейците) и друго важно – да остане в сила споразумението за мигрантите. Началничката на кабинета на Борисов Румяна Бъчварова в интервю пред БТВ на въпроса дали по време на разговорите ще бъде обсъдена темата за тракийските бежанци и техните компенсации, отговори, че срещата във Варна имала конкретни въпроси и те не засягат двустранните отношения. Стана ясно също, че Гърция и Кипър обмислят вето на срещата във Варна заради заради провокациите на Турция в Средиземно и Егейско море. „Дължни сме да защитим нашата територия, която е не само гръцка, но и европейска.“, заяви гръцкият министър на отбраната Панос Каменос.

ДЕКЛАРАЦИЯ...

Продължение от 1-а стр.

Защо трябва да мислим, че ние сме изключение и неговите „душевные граници“ при съответните условия няма да бъдат осигурени и от турската армия?

Основанията за това се виждат не само в неоосманската стратегия, която открито обявява претенции за доминация върху бившите територии на Османската империя, но и в практиките на намесване в религиозния живот и на България, и на други балкански държави, в опитите да се подкрепят съответните политически партии, да се намесват в изборите и използват ислямските общности, да се поставят под контрол образователната политика в областта на религията, да се налага и използва исляма в една светска държава като България за целите на турската външна политика.

Не по-малко основание за безпокойство е и фактът, че Турция нарушава своето законодателство за цел очевидно влияние върху процесите в България. Според нейното законодателство е забранено двойното гражданство, но тя неофициално го разрешава на изселените се български турци с цел очевидно въздействие върху нашия политически живот, което се вижда неведнъж при избори в нашата страна. Стои въпросът трябва ли България да позволява на Турция да заобикаля собственото си законодателство с цел реализация на своя външнополитическа стратегия в България?

Не можем да не изразим и своето недоумение, че не кога да е, а на 26 март – датата, официално обявена от българското правителство за Ден на Тракия, свързан с отбелязване на трагичната съдба на тракийските българи, спрямо които бе осъществено първото голямо етническо прочистване и геноцид в Европа, е избрана от българското правителство за среща във Варна с турския президент и представители на ЕС. По този повод Централното ръководство на Съюза на тракийските дружества в България излезе със специална декларация, която беше изпратена до държавните институции.

СТДБ винаги е основавал своята дейност на принципа „Не забравяй, но не отмъщавай“. Именно защото не сме забравили това, което стана, независимо, че истината за тракийските българи продължава да се премълчава, ние сме силно обезпокоени от тенденцията това да се забравя от нашите институции. А който забравя миналото е обречен да го повтори!

Призоваваме българските институции да заявят официален протест по този повод.

РОДОПИТЕ И ТРАКИЯ – В НОВИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

Зоя Начева

С широк спектър хуманитаристични изследвания за Родопите се обогати родната ни наука, след проведената на 14 юни 2017 г. в Смолян международна конференция на тема „Стопански и културен живот в Родопите и Тракия (XIX–XX в.)“, които вече са издадени в сборник с финансовата подкрепа на Община Смолян. Конференцията бе осъществена под патронажа на кмета на града Николай Мелемов. Научното ръководство на форума пое проф. Пламен Митев от Софийския университет. Историци, краеведи, архивни и музейни специалисти обединихме усилия, за да осветлим редица недоизяснени, спорни и непроучени до сега теми от българската историография за този регион от страната ни. В осъществяването на идеята като съорганизатори станаха Българската историческо дружество – Смолян, Държавен архив – Смолян, Регионален исторически музей „Стою Шишков“ и БАН – Регионален академичен център – Смолян.

Включените в сборника изследователски текстове са предимно от Смолянски и Кърджалийски регион, а международното участие е на колегата от Комотини – директорът на Държавния архив в града, което е една първа стъпка в посока да надскочим нашия домашен прочит на миналото си и да започнем да преосмисляме историческата съдба на Родопите и Тракия без граници, като едно трансгранично пространство с общо културно-историческо наследство и бъдеще. В този смисъл сборникът е една сериозна заявка за търсене на по-ясни и точни обяснения за общите и различните характеристики на тези географски области. Ползването на автентични документални източници от всички автори, включени в него, е гаранция за достоверност и обективност на изложените факти и документи, затова те са убедителни и категорични в своите изводи и заключения от проведените изследвания.

Повечето от авторите в сборника имат вече сериозна научна подготовка и кариера – проф. д-р Светла Коева – директор на Институт по български език към БАН; проф. д-р Лучия Антонова-Василева и доц. д-р Георги Митринов от същия институт; д-р Владимир Димитров от Нов български университет; д-р Мария Спиридонова – от Кърджали; доц. Христо Гиневски от Смолян. От държавните архиви в Смолян, Кърджали и Пловдив се включиха архивните специалисти Зоя Начева, Вълчо Златилов, Ели Попова, Иванка Ангелова, Елена Стоянова, Гергана Димитрова. От музеите в Смолян и Кърджали участваха музейните специали-

сти Таня Марева, Милен Камарев, Светла Михайлова, Айдън Серкан, Семра Идриз и Емил Пенчев. Директорът на архива в Комотини Панайотис Крокидас прави подробни разяснения за видовете български документи, запазени в техния архив от периода 1941–1944 г., които са повече от 50000. Бившият кмет на Смолян Костадин Чаталбашев характеризира развитието на транспортната инфраструктура в Средните Родопи след освобождението 1878 г. Зараждането на електроенергетиката през първата половина на XX век е изследването на инж. Никола Чернев. Аргументи за необходимостта от координирана, насочена и допълваща политика за развитие на Смолянска област изтъква инж. Момчил Караиванов от Регионалния академичен център на БАН – Смолян. Непубликувани трудове на родоповеда Петър Маринов представя неговият син Александър Маринов.

Всичките 22 доклада се характеризират с новаторство като обект и тема на изследване, включват в научно обръщение непознати и неизвестни до сега сведения, както и богат снимков материал. Безспорен принос са богатите на информация сведе-

ния за стенописната украса на храма „Св. Възнесение“ в с. Павелско, за смолянските камбани, за първите киноапарати в Средните Родопи, за българските документи в архива на Комотини, за развитието на рудодобива, електроенергетиката и пътищата, примерите за координация и добри практики в планинските територии и възможностите за тяхното прилагане, за развитието на спорта и физкултурата в Източните Родопи, за създаването на Художествената галерия и изграждането на „закрытия“ пазар в Кърджали, за българския общински театър в Гюмюрджина (Комотини) през 1942–1944 г. и др.

Надяваме се, че цялата тази галерия от позабравени или неизвестни събития и личности ще привлече вниманието и ще представлява интерес не само за

професионалните изследователи на новата българска история, но и на по-широк кръг любознателни читатели, които ще могат да обо-

гатят своите знания и да се насладят на самобитната автентична атмосфера на тези отминали времена и събития.

Този сборник ще остане свързан в историята на местната историография и с един тъжен факт. В деня, в който го дадохме за печат, ни напусна един от главните инициатори и организатори на конференцията, единият от съставителите на сборника – доц. д-р Христо Гиневски. Искреното му родолюбие, неизчерпаемата му енергия и хъс за работа бяха заразяващи и впрягах в действителност всички членове на дружеството на историците, когато трябва да се организира честване, да се подготви материал за сп. Родопи или да се организира научен форум в града. И всичко това за него бе не просто професионален интерес като историк и изследовател, а един осъзнат дълг към миналото и към днешните потомци на предците ни. Затова нека този сборник бъде един жест на признание от наша страна към заслугите на историка и приятеля, изтъкнатия тракийски деец Христо Гиневски!

ОЩЕ ЕДНА КНИГА ОТ ПОРЕДИЦАТА „БЕЖАНЦИ“

Поздравителен адрес на председателя на СТДБ Красимир Премянов до Стоян Райчевски

Книгата „Бежанци и преселници от Беломорието и Егейска Македония 1941–1949“ на Стоян Райчевски бе представена в салона на БАН на 12 март т.г. Авторът бе поздравен от детски тракийски състав, който изпълни две песни и един танц. Издателят Иван Гранитски разказа как се е родила поредица „Бежанци“ на издателство „Захарий Стоянов“, след излизането на книгата „Разорението на тракийските българи 1913“ на Любомир Милетич са издадени още пет книги на Стоян Райчевски, които разкриват бежанската орис на българите от Източна и Западна Тракия и Мала Азия, от Македония и Добруджа. Акад. Георги Марков говори за големия принос на книгите в поредицата на Стоян Райчевски, тъй като те са документални свидетелства за драмата на българското бежанство. Всеки трети българин е потомък на бежанци и мнозина намират в книгите сведения за съдбата на своите предци. Иван Гранитски прочете приветствен адрес до автора от зам. кмета на столичната община Тодор Чобанов, историк по професия, както и от председателя на Съюза на тракийските дружества в България. В поздравлението на Красимир Премянов се казва: „Книгата „Бежанци и преселници от Беломорието и Егейска Македония 1941–1949“ е особено

ценна за нас, тракийци, защото в нея вие дават една нова, съвременна гледна точка за злощастната съдба на тракийските бежанци и защото благодарение на усилията ви хиляди потомци преоткриват миналото на дедите си. Благодаря и на издателство „Захарий Стоянов“ за съпричастието и благородната мисия да издават подобни изследвания.

Виден общественик, публицист, историк, етнограф, вие се утвърдихте като най-добрият изследовател на бежанствата и преселенията на българите. И така изпълнявате не само своя дълг на гражданин и творец, но и се превръщате в наш верен съмишленик, който чете мъдро и задълбочено уроците на миналото и събужда духа и патриотичния порив на съвремието.“

БЪЛГАРСКИТЕ КРИВИЦИ НЯМАТ НУЖДА ОТ ЧУЖДИ НАЗИДАТЕЛИ

От принизяването на ролята на Русия България не получава
никакви политически или морални дивиденди

Д-Р БОРИСЛАВ ЦЕКОВ,
ИНСТИТУТ ЗА МОДЕРНА
ПОЛИТИКА

Борислав Цеков е български юрист – доктор по конституционно право в Института за държавата и правото при Българската академия на науките, университетски преподавател и политик, председател на Института за модерна политика

Карл Детроа, германец, родом от Магдебург. По-известен като Мехмед Али паша – главнокомандващ на османските сили на Балканите, командир на Източнотунавската армия, а после и на Орханската армия, разбит от генерал Гурко при Правец. Аугустус Чарлз Хобърт-Хемпдън, английски аристократ от Лестършир – командващ османския флот в Черно море, в който служат и повече от 500 англичани – моряци и офицери. Полковник Кемпбел Куксън, англичанин. По-известен като Бекир паша – ръководи последната неуспешна атака на турците при Шипка през август 1877 г. Лейтенант Уилям Херберт, англичанин – взводен командир при Осман паша във Видин и в Плевен. Шатинер, французин – известен като Рашид бей, началник на интендантството на османската армия. И десетки други германци, французи, белгийци, англичани са високопоставени военни във висшето командване на армията на Османската империя. Част от тази армия е и Полският легион, съставен от полски имигранти. Техният командир – полякът Йозеф Ягвин, загива край Шумен, воювайки за султана.

Дават ли основание тези исторически факти да отправяме укори към народите на днешните наши съюзници от НАТО и ЕС – Великобритания, Франция, Германия, Полша? Да ги обвиняваме, че са воювали срещу българската свобода? Естествено, че не! Защото етническият състав на една имперска армия може да е всякакъв, но историческата и държавно-политическа отговорност се носи единствено от суверенния субект, който взема политическо решение да води война. Това е държавата, в случая Османската империя. С нея се бием за свободата си, а не с германци, англичани и прочие, които воюват в нейните имперски редици. Чуват се дори и мнения, че не можело да благодарим на днешна Русия, защото тя не била правоприемник на Руската империя. Метродавна наука, както и практиката на международните отношения, са решили положително този въпрос. Без да навлизаме в детайли – линията на правоприемство е

призната и чрез редица двустранни договори с Германия, Франция и други държави, които уреждат висещи от имперските времена руски дългове и други отношения. Последно, това правоприемство беше признато със споразумението „Черномирдин-Жоспен“ от 1996 г., с което Русия плати „царските дългове“ на френски кредитори.

Казвам всичко това, за да подчертая колко несъстоятелно от гледище на историческата истина е да се поставя знак за равенство между ролята и мястото на Русия и участниците в нейната имперска армия етнически финландци, поляци, литовци, украинци, якути, осетинци, че даже хрониките разказват и за един японец. Всяка капка кръв, пролята за свободата на България, независимо от етнос и религия, заслужава признателност. Но това не подменя историческия факт, че Русия и руският народ, а не други държави и народи, започват, водят и увенчават с победен край Освободителната война. От държавно-политическо гледище субектът на тази война е Руската империя. Нейно е суверенното политическо решение, опряно на активно обществено мнение сред руския народ и в руската православна църква в подкрепа на тази освободителна мисия. Няма такива суверенни решения нито на Полша, нито на Финландия, Литва или Украйна. Нито пък има подобно настроение сред народите им по онова време. Безспорният исторически факт е, че по това време рекрутираните етнически поляци и литовци в руската армия са поданици на Руската империя, а не на полската или литовската държава. Те са там като лоялно към руската императорска корона население, което изпълнява руската държавна политика, а не като изразители на суверенна воля на полския и литовския народ. Варшавското херцогство по силата на решенията на Виенския конгрес от 1815 г. е предадено под суверенитета на Руската империя като автономно Полско царство в персонална уния с руския император, който става и „цар на Полша“. Но след полските въстания от 30-те и 60-те години на XIX век, автономията е напълно отнета, започва „ру-

сификация“, премахнати са всички полски институции и всякакви символи на автономна полска държавност, включително герба. Полското население е интегрирано напълно в административно и политическо отношение към Руската империя, а територията е наречена Привислински край. Лейбгвардейският полк на императора, установен във Варшава, е руско военно подразделение под руско командване. В неговия личен състав са влизали и много поляци и литовци, но те са служели на руската държава, а не на полския и литовския народ. Дори и финландците, които се бият храбро за нашата свобода в руско-турската война, са част от руската имперска армия и изпълняват решенията на руския император, който е бил и „велик княз на Финландия“, а не са самостоятелна военна единица, която изпълнява решение на автономните власти в намиращата се под суверенитета на Русия тогавашна Финландия. Споманаването на украинския народ пък буди само недоумение, защото по това време нито е имало обособена украинска народност, нито наченки на украинска държавност.

Не бива да бъдат смесвани паметта и почитта, които дължим към хората от различни народности, воювали срещу Османската империя под руско командване и в изпълнение на руската държавна политика, с някакъв самостоятелен принос на народите или държавите, към които те принадлежат. Така, както благодарим на САЩ за подкрепата и членството в НАТО, но не поставяме на равна нога с тази благодарност и присъдружниците на САЩ народи и територии на Американска Самоа, остров Гуам

или Северните Мариански острови. Защото те имат своята етническа идентичност, но във външната политика служат на американската държава без да са носители на самостоятелен суверенитет.

Всичко това следва да се има предвид при оценка на появилата се от няколко години протоколна фразеология около 3 март, най-отчетливо употребявана от бившия президент Плевнелиев. Русия и руснаците се споменават абсолютно наравно с народите на Полша, Литва, Украйна, Финландия. Този опит да бъде размита историческата истина в името на някаква днешна, при това имажинерна, политическа конюнктура, няма нищо общо с историческата истина. Срещу Османската империя воюва държавата Русия с подкрепата на преобладаващия в империята руски народ,

Опитват да размият историческата истина в името на някаква имажинерна, политическа конюнктура

а не народите на Полша, Финландия, Литва и Украйна, които са в нейния състав и нямат самостоятелна позиция. Освен Русия, като отделна държава воюва и току-що обявилата независимостта си Румъния, взела свое суверенно политическо решение, но забележете – по искане на руския император.

Подобно размиване на историята е с прозирната цел да се принизи ролята на Русия. За съжаление обаче, от него България не получава никакви политически или морални дивиденди, а само прави политиките ни, които сричат подобни

новоизлюпени пропагандни клишета, да изглеждат провинциално. Защото нито на Запад, нито на Изток, се отнасят с уважение към онези, които нямат силата и достойнството да говорят и за светлите, и за тъмните страници от своята история на базата на реалните факти от миналото, а не според днешната политическа конюнктура.

Прочее, отношението към Русия по повод Освобождението не е единственият такъв пример у нас. Още по-жалка е официалната държавна позиция, според която българските власти нямат никаква отговорност за депортацията на евреите от Вардарска Македония, Беломорска Тракия и Пиротско. И после се учудваме защо по света, в САЩ и Израел, няма толкова еднозначно отношение към България от времето на Втората световна война, независимо от подвига със спасението на евреите от старите български предели.

На този фон прозвуча огорчението на руския патриарх Кирил. По принцип той е прав от гледище на историческите факти, за които говорим. Но веднага трябва дебело да се подчертае, че поводът и тонът на неговото изявление са неприемливи. Може би руският патриарх е заявил това пред г-н Радев, не за друго, а защото е искал да постави този въпрос на най-високото държавно ниво – пред президента, който по конституция представлява страната ни в международните отношения. И въпреки това, трябва да е ясно, че нашите български кривици, полемки и крамоли, са единствено български въпрос. И нямат нужда от чужди назидаатели, дори когато те са прави. Не с този тон и не по този начин. Трябва да държим на това, независимо дали става дума за Москва, Вашингтон, Брюксел или Пекин, ако имаме национално и държавно достойнство. (в. „Труд“)

ДОСТОЙНА ДЪЩЕРЯ НА СТРАНДЖА ПЛАНИНА

СТЕФКА КОСТОВА

Д-р Вида Димова Димитрова – Буковинова е известна личност в град Бургас, региона и научните среди на България със своите разнообразни културно-научни интереси и многобройни обществено-полезни изяви. Тя е заслужил краевед, етнограф и доктор на историческите науки. Преди година, на 6 декември – на връх Никулден в Деня на град Бургас, на тържествена сесия Общинският съвет удостои д-р Вида Димова Димитрова – Буковинова с високото звание „Почетен гражданин на Бургас“. Тази почит и уважение тя заслужи със своя изключителен принос към развитието и опазването на историческата памет на град Бургас, региона и страната.

Родена е в странджанското село Граматиково, община Малко Търново, на 6 март 1937 г. Има две деца – д-р Минко Димитров е хирург в Германия, а дъщеря ѝ Жулиета Димитрова Диханова е данъчна инспекторка в Бургас.

Буковинова отдава повече от 40 години творчески труд на изследване на бита, фолклорното богатство и славната история на родния край. След като през 1977 година завършва задочно висше образование – специалност „История и философия“ в СУ „Св. Климент Охридски“ – София, работи в Бургаския исторически музей. Родена 60 години след Михаил Герджиков – един от ръководителите на подготовката и провеждането на Илинденско-Преображенското въстание през 1903 г., тя изследва обстойно неговия живот и революционната му дейност. През 1988 г. д-р Вида Буковинова защитава дисертация на тема: „Михаил Герджиков и национално-освободителното движение в Македония и Одринска Тракия (1899–1919 г.)“. Като истинска тракийка най-близко до сърцето ѝ е бунтовното минало на родния край, проблемите на национално-освободителните борби в Одринска Тракия след Освобождението на България. Благодарение на нейния упорит труд в архивите и на терен стотици имена на тракийци, участвали в подготовката и провеждането на Илинденско-Преображенското въстание през 1903 г., са съхранени в нейните книги за поколения напред. Като служител на музея изнася десетки научни доклади на международни, национални и регионални конференции, симпозиуми и други. И днес още се помнят в училищата и предприятията на Бургас и областта лекциите на Вида Буковинова относно борбите за независима българска църква, смъртните дружини в Одринска Тракия, за мястото и ролята на куриерите в подготовката на Илинденско-Преображенското въстание, за съдбата на българите от Одринска Тракия след 1913 г. и други теми свързани с историята на региона. Активно участва в културно-просветните събития на тракийското дружество в град Бургас, когато негов председател е д-р Стамат Апостолов. Тракийци не са забравили нейните беседи по време на пътуванията до родните места на отците ни в Одринска Тракия.

Д-р Вида Буковинова – изследователка с неизчерпаема енергия и неспокоен тракийски родолюбив дух

Участва активно в Програмата за научни изследвания на Странджанско – Сакарския край и в ежегодните научни симпозиуми в Малко Търново.

Разнообразни са научните интереси на д-р Буковинова. Основно проучва кооперативното движение, чийто ярък представител е Илия Бояджиев – друг виден граматичен, основателят на местната горска ТПК през 1918 г., организаторът на Районния кооперативен съюз в Царево (1929), председателят на Горския кооперативен съюз през 1934 г. и чичо на ген. Тодор Бояджиев.

Вида Буковинова изследва историята на техниката и медицината, стопанското развитие на Странджа и Бургаския регион, поселищни и родови истории, лечебни методи на народната медицина, занаятите, етногенезиса на странджанския фолклор, народните обичаи и други. Събира и публикува автентичен странджански хумор, където се подписва с псевдонима БУКОВИДА. Публикува разкази, които подписва с Веда Парорийска и с други псевдоними.

Член е на Съюза на свободните писатели (1994 г.). Автор е на 12 книги, между които са: „Михаил Герджиков в Преображенското въстание – 1903г.“ (1978), „Завод за корабно оборудване „Странджа“ – гр. Мичурин“ (1983), „Странджански лековник“ (1991), „Искийски лакардийки“ (1996), „Светилото“ (2007), „Великолепният храм“ (2008), „Аязмото“ (2016), „Доброто и злото“ (2016).

С особено внимание Буковинова се обръща към родовите истории. Плод на нейните търсения в тази посока са книгите: „Старо-давно Граматиково“ (1994), „Кошарица – вечното огнище“ (2000), „Корени“ – в съавторство с Гочо Гочев (2002). Една от тази поредица е и книгата „Тадарковият род. Пътуване към корените“ (2013).“ Изданието е посветено на тракийски род от с. Ениджия, Лозенградско. Изследването съдържа значителен и добросъвестно събран материал, включително и картографски – за голямото българско село Ениджия, за събитията през 1913 г. и за преселението в България. Запознава ни с възправянето на ениджийци и участието им в общобългарския икономически и културен живот. Книгата надхвърля границите на родова възпоменателна инициатива, като авторката слага акцент върху приемствеността и развитието на тракийския род в Поморие и Черноморието.

През месец януари 2017 г. излезе от печат на издателство „Знаци“ първата ѝ художествена творба –

романът „Без корени“, посветен на деца без родители и хора в неравностойно положение.

Историчката, етнографката, фолклористката и краеведката Вида Буковинова отбеляза 80-годишния си юбилей на 16 март 2017 година с представянето пред бургаската общественост на новата си рожба – романа „Без корени“. В тази творба авторката обобщава мъдростта на своя живот. В този роман са преплетени много човешки съдби, тук виждаме истинското лице на любовта, трудолюбието, вярата и надеждата, но и омразата, подлостта, завистта, които правят героите пълнокръвни и цветни. Написан е по действителен случай, героите имат реални прототипи в живота и затова тази книга е толкова жива, въздействаща, вълнуваща и поучителна. Книга, която ни кара да се замислим кои сме ние, откъде идваме, къде отиваме и как извървяваме своя жизнен път. Събитието, организирано от Регионална библиотека „П. К. Яворов“, Издателска къща „Знаци“, Дружество на краеведите „Георги Попаянов“, Сдружение „Арт Пиерия“, бе посетено от стотици почитатели на таланта на Вида Буковинова.

Сега под печат е втората част на „Искийски лакардийки“. Вида

рофорен иконом д-р Захарий Дечев и с историка Милка Билюмова издават:

„Учебна програма „Православие и краезнание“ за църковно-енорийските училища (2003), „Въпросник за ученически православно-краеведски теренни проучвания (2005), „Методика на православно-краеведската ученическа експедиция“ (2008). Научна ръководителка е на средношколските краеведски експедиции в района на Странджа (2002–2013). В тях вземат участие над 300 ученици от елитните бургаски училища. Д-р Буковинова е научен редактор на сборника „Жива старина II“ (том I – том XII) и научен ръководител на общинските конференции с международно участие под надслов „Краеведски четения“ – завършек на теренната проучвателска работа на средношколците.

През 2008 г. Регионална библиотека „П. К. Яворов“ – Бургас издава „Вида Буковинова. Био-библиографски указател“.

Д-р Вида Буковинова е човек с изключителна обществена ангажираност. Учредителка е на Дискусионен литературен клуб към Младежки културен център – Бургас – 1990 г. (сега Сдружение „Артпиерия“), а днес е негов почетен член. По нейни произведения са постановките „Омайници“ (1995) и „Край огнището“, играно и на празниците „Аполония“ – Созопол (1997). Клубът участва в много благотворителни концерти и други изяви в Бургас.

Друга значителна обществена изявява на Вида Буковинова е работата ѝ в Окръжното ръководство на есперантското дружество „Нигра маро“. Член е на Пленума на медицинската секция към Българския есперантски съюз (1984–1989). С научни съобщения на есперанто участва в научни конференции на регионално, национално и международно ниво.

Съучредителка е на Съюза на краеведите в България (1991 г.) и е негов главен научен секретар. През 1993 г. учредява Бургаския клуб на краеведите, чийто председател е до 2008 г. Основателка е на спортен клуб „Ветерани“ – Бургас (1997 г.) и 15 години развива активна спортно-туристическа и културно-просветна дейност.

Дарителството е съществена част от нейната житейска кауза.

През 1999 г. Вида Буковинова дарява на Държавен архив – Бургас своето документално наследство, с което го прави достъпно не само за съвременниците си, но и за бъдещите поколения. То наброява над 500

архивни единици, състоящи се от 2339 документа, съдържащи 12740 листа.

Други дарения д-р Буковинова прави на:

– Регионален Исторически музей – Бургас, към НДФ „13 века България“ – непубликувани ръкописи (24 архивни единици) и към Научно-спомогателен фонд голям брой фотодокументални материали.

– Етнографския музей на град Бургас – личен фонд № 1025 – 1053 непубликувани материали от 33 архивни единици и множество предметни артефакти.

– Регионална библиотека „П. К. Яворов“ – град Бургас – авторска краеведска и художествена литература.

– Сираци и деца лишени от родителска грижа в град Бургас – парични суми.

– Реставрация, консервация и украса на стенописите в катедрален храм „Св. Св. Кирил и Методий“, храм „Св. Иван Рилски“ и манастира в град Бургас.

Дарение е и многогодишният ѝ труд в Енорийското неделно училище и организационната и научна дейност по време на ученическите православно-краеведски експедиции. За своята всеобхватна, с високо обществено значение научна дейност, г-жа Буковинова получава през годините заслужено внимание, благодарност и многобройни признания:

– Диплом „Заслужил краевед“ – 2003 г.

– Диплом „Почетен член на Съюза на краеведите в България“

– Почетна грамота на Съюза на краеведите в България за активна краеведска дейност 2001 г. и други.

– Поздравителен адрес от Църковното настоятелство при катедрален храм „Св. Св. Кирил и Методий“ – Бургас

– Поздравителен адрес от Православно-духовен център „Св. Възнесение Господне“ – за юбилейна годишнина – 2007 г.

– Дарителска грамота от Регионалната комисия на Националния държавен фонд „13 века България“ за направени дарения от събрани проучвателски краеведски материали и документи от град Бургас и региона.

С високия си професионализъм, със задълбочените си краеведски проучвания, със специфичното си литературоведско творчество и с доброволното си обществено служение Вида Буковинова активно съдейства за обогатяване на културно-историческата съкровищница на България. Тя е една прекрасна синбиоза от неизчерпаема творческа енергия и един неспокоен, силен тракийски родолюбив дух.

■ Кметът на Община Бургас връчва на д-р Вида Буковинова възпоменателен медал при удостоаването ѝ със званието „Почетен гражданин на Бургас“ на 06.12.2017 г. на тържествената сесия на Общинския съвет.

СРЕЩА С ТРАКИЙЦИТЕ В СМОЛЯН

На 5 март т.г. в Смолян се състоя среща на местните тракийци с представители на ръководството на СТДБ. В срещата участваха Крассимир Преманов – председател на СТДБ, Краснодар Беломорски – заместник-председател на ЦР на СТДБ, Стефан Начев – главен секретар, чл. кор. проф. Васил Проданов – член на ЦР на СТДБ и директор на ТНИ, Чавдар Георгиев – член на ЦР, Величко Пачилов – член

на ВК на СТДБ и председател на Централен клуб „Родопи“, д-р Ваня Иванова – член на Тракийския женски съюз и редактор на сайта на СТДБ. Срещата бе ръководена от Дора Янкова, член на ВК на СТДБ. Председателят на СТДБ честити националния празник на Република България и произнесе трогателно слово за трудния път на българската свобода, преминал през подвига на хилядите знайни и незнай-

ни руски войни и български опълченци, отдали живота си, за да я има България.

Проф. Васил Проданов представи своята нова книга „Системни цикли и бъдещето на историята: Накъде върви светът“, която бе посрещната с огромен интерес от препълнената зала. Авторът запозна присъстващите с цикличността на историята и системните кризи, с развитието на света от глобализация към деглобализация, с променящите се отношения между труда и капитала, скока на експлоатацията и неравенството, появата на рентниерски и неофеодален капитализъм. Той подчерта, че светът е станал многополюсен, но настоящето изглежда опасно, а бъдещето неясно. Специално внимание бе отделено на това, че в целия

свят битката в момента е за миналото, не за бъдещето, и България не прави изключение. Но у нас битките за миналото се водят изключително драматично и ожесточено.

Като естествено продължение на изводите, направени от проф. Проданов бе и последвалото решение да бъде натоварена Дора Янкова заедно с инициативен комитет за подготовка на отчетно-изборно събрание на местното тракийско дружество, съгласно решението на ВК на СТДБ от 20 януари 2018 г. Местните тракийци, които са част от Съюза на тракийските дружества в България, посрещнаха с ентузиазъм възможността да засилят приноса си за противодействие на неоосманизма и ислямизацията в Родопския регион.

МАРТЕНСКИТЕ ПРОЛЕТНИ ПРАЗНИЦИ В ПЛОВДИВ

Членовете на тракийската организация и читалище „Тракия – Пловдив – 2008“ по традиция организираха и проведоха и тази година пролетна тракийска среща. Отпразнуваха хубавите мартенски празници – Баба Марта, 140 години от Освобождението на България и Международния ден на жената. Пижо и Пенда закичиха с мартеница всички присъстващи и им пожелаха да са здрави, засмени и да носят гордо тракийските добродетели. Секретарят на читалището Мария Гулова поднесе емоционално слово по повод националния празник на България – 3 март. Международният ден на жената тракийци отбелязаха с рецитал на прекрасни стихотворения за българката, поднесени от редица

членове. Не бе пропуснат и ежегодният конкурс, на който се избира и награждава Мис Тракия 2018. С танци и веселие и много усмивки, всички се пожелаха: До нови срещи!

ТРЕТИ НАЦИОНАЛЕН КОНКУРС „С ПЕСНИТЕ НА КАЛИНКА ЗГУРОВА“

Националният фолклорен конкурс „С песните на Калинка Згурова“ се организира за трети път в град Бургас. Тази година той ще се състои на 12 и 13 май в Културния дом на нефтохимика. Организатори на конкурса са Община Бургас, народно читалище „Преображение – 2017“ и Съюзът на тракийските дружества в България. Той се провежда под патронажа на кмета на Бургас Димитър Николов. Конкурсът е на името на големата странджанска певица Калинка Згурова и има за цел да се популяризира репертоара на певицата, да се съхранят песенните образци на фолклорното богатство

от Странджа и Тракия. От една страна – да се съхрани и популяризира певческото богатство на Странджа и на нейната гласовита представителка Калинка Згурова, да се приобщи младото поколение и учениците към музикалния репертоар на именитата певица, а така също – да се създаде възможност за индивидуална изява и откриване на млади дарования и да се покажат певческите постижения на колективи и от други възрастови групи, като се осъществи приемственост между поколенията.

В конкурса право на участие имат индивидуални изпълнители от всички възрастови групи, както и вокални

групи от цялата страна, също без ограничение на възрастта. Участието е с две песни, като едната задължително е от репертоара на певицата.

Класирането на участниците се извършва от жури в състав от професионалисти, музикове и фолклористи. Председател на журито е Калинка Згурова. Класираните изпълнители и групи получават награди и дипломи. Индивидуалните изпълнители са в четири възрастови групи – до 8, от 9 до 14, от 15 до 19 и над 20 години. Вокалните групи също са разделени на групи – до 6, от 7 до 14, от 15 до 19 и над 20 години.

Във всяка от групите се присъждат първа, втора и трета награда. Има и специална награда (приз) на името на Калинка Згурова.

Заявки за участие по образец се приемат до 04.05.2018 г., на адрес:

8000 Бургас, бул. „Захари Стоянов“ № 19 или на имейл адрес: konkurs_kalinazgurova@abv.bg

Повече информация за условията на конкурса може да научите от Ирина Славчева – 0888317952 и Лазар Налбантов – 0888495959

ПОКАНА

Съпредседателите на Тракийски младежки съюз в България при Съюза на тракийските дружества в България свикват заседание на Национален съвет на ТМСБ, който ще се проведе на **28 април, (събота) 2018 г., от 16,00 часа в х-л „Тишина“, курортен комплекс Старозагорски минерални бани**, при

ДНЕВЕН РЕД: 1. Анализ на проведената в Европарламента среща с евродепутата Петър Курумбашев. 2. Отчет за проведените мероприятия по места от началото на годината до провеждането на Национален съвет. 3. Планиране на участие на Тракийски младежки съюз в България при Съюза на тракийските дружества в България в провеждането на Национален тракийски младежки събор „Илиева нива“ общ.Ивайловград. 4. Одобряване проект изработване на знаме на Тракийски младежки съюз в България при Съюза на тракийските дружества в България и избор на знаменосец. 5. Разни.

В случай, че липсва кворум заседанието ще се проведе един час по късно на същото място и при същия дневен ред.

Честито!

Централното ръководство на Съюза на тракийските дружества в България и редакционната колегия на вестник „Тракия“ честитят на рождениците на Съюза през месец април:

Елена Алекова Христова –

София.....3 април 1963 г.

Петър Атанасов Янков –

Перник6 април 1962 г.

Васил Александров Михайлов –

София.....6 април 1938 г.

Кирил Илиев Киряков –

Сливен.....17 април 1953 г.

Петър Петров –

Велики Преслав.....27 април 1938 г.

ПЕСНИ, СТИХОВЕ И ЦВЕТА ЗА 8 МАРТ В ХАСКОВО

И тази година тракийки от Хасково отпразнуваха международния ден на жената 8 март в салона на дружеството. Участнички в тържеството бяха жените от фолклорната група „Тракийска дъга“, групата по художествено слово, групата за изучаване на чужди езици, както и певици от представителния ансамбъл за народни песни и танци „Китна Тракия“.

За доброто настроение се бяха погрижили жените от ФГ „Тракийска дъга“, които изпълниха няколко незабравими автентични песни от Тракия под ръководството на Недялка Демирева. Групата по художествено слово изнесоха рецитал по стихове на Иван Вазов, Ивайло Балабанов и др. Ръководител на групата е Генка Канева. Анета Георгиева – секретар на НЧ „Тракия – 2008“

се беше погрижила да организира томбола за жените, подарък по едно цвете – лале за всяка жена и празнична почерпка. Празникът завърши с китка тракийски хора.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А, тел.: 02/987 48 96 Печат: НЮЗПРИНТ ЕООД

Абонирайте се!

Каталоген
номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, Георги ДИМИТРОВ -зам. гл. редактор, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Елена АЛЕКОВА, Никола ИНДЖОВ и Хубен СТЕФАНОВ; Главен редактор: Тодор КОРУЕВ e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел.02/986 71 26; факс:02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC:STSABGSF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) – 044/62 48 53; Анета Георгиева (Хасково) – 0894 044 420; Веска Ламбова (Шумен) – 0877 71 85 03; Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

НАПРЕД НИ ЧАКА СЛАВА И МИР, НАЗАД – БЕЗСЛАВИЕ И СМЪРТ!

На 13 март 1913 г. телеграфните агенции разнасят по света новината:
„Одрин, непревземаемата крепост, падна само
за две денонощия под напора на българския войник!“

МИХО ЧЕРВЕНКОВ

Поради нерешени проблеми на Балканите след Руско-турската война (1877–1878 г.) и неуспешното Илинденско-Преображенско въстание от 1903 г., през есента на 1912 г. е обявена Балканската война. Посрещната е с гордост и въодушевление от българския народ и армията. Основен театър на военните действия е Източна Тракия. Там били съсредоточени главните сили на турската армия. Турция тогава имала два пъти по-многобройно население от съюзниците. Армията ѝ била снабдена с по-добро въоръжение, разполагала с редица крепости като Одрин и Лозенград. В нейната армия имало много немски специалисти.

Още с обявяването на войната започнало настъпление на съюзниците по всички фронтове. Турската армия в Тракия била разгромена и започнала паническо отстъпление. Българските войски превзели Лозенград, достигнали на около 30 км от столицата Константинопол. Единствен бастион на турската власт оставал Одрин.

Тази крепост, която е най-важна по направлението към столицата, преди това устоявала не на един шурм. Изградена била на три кръга укрепления с най-модерни съоръжения. Отбраната се ръководела от един от най-способните турски военачалници – артилерийският генерал Шукри паша.

След неуспешен шурм през октомври 1912 г. български и сръбски войски поставили крепостта под

обсада. Превземането ѝ се смятало за невъзможно, защото тя разполагала с 45 км отбранителна линия и гарнизон от 75 хиляди души.

Обсадата на Одрин трае до март 1913 г. От военен комендант на Лозенград ген. Георги Вазов е привлечен в състава на Втора българска армия, която е обсадила Одрин. Общ командващ на обсадата е генерал-лейтенант Никола Иванов. Обкръжената крепост, притисната сякаш в клещи, е разделена на пет района. Ген. Георги Вазов е назначен за командващ на Източния район, където е най-големият по дължина фронт и са съсредоточени половината от силите.

Обсадата е известна с един от първите случаи на действие на бойна авиация – пуснати са бомби, хвърлени са позиви.

Впечатляваща е житейската и военната кариера на пълководеца генерал Георги Вазов, български и руски офицер. Роден е на 5 януари 1860 г. в Сопот. Той е петото дете на Съба и Минчо Вазови. Брат е на народния поет Иван Вазов, на лекаря Кирил Вазов, на генерал-лейтенант Владимир Вазов, на политика Борис Вазов. Учил е в Априловската гимназия. Завършва в Русия юнкерско училище и военноинженерна академия. Доброволец е в

• Напред, към Одрин!

Сръбско-българската война през 1885 г.

Той е сред основните организатори на проруския преврат от 1886 г., целящ детронирането на княз Александър I Батенберг. Посещава редица западни държави и се запознава с техните постижения във военното изкуство. И постепенно, но убедително се утвърждава като най-добрия специалист в българската войска в крепостната война. Началник е на инженерните войски.

Подготовката, извършена от ген. Георги Вазов на Източния сектор преди атаката на Одринската крепост, гарантира успеха, но и доразвива военното изкуство.

Той подготвя конкретен план: двумесечна тренировка на бойци в специално подготвен полигон с изкуствено създадени препятствия от телени мрежи, вълчи ями и други; купува балон, използван за въздушно разузнаване и заснемане с фотоапарат на турските укрепления; създадени са и отряди от бомбери и телорезачи, обучени и на разминирание; напълнени са чували със слама за преминаване през телени мрежи и запълване на вълчи ями...

Предприемат се мерки за подобряване на телефонните и телеграфните връзки; генералът лично определя новите огневи позиции на тежката артилерия.

В 13 часа на 11 март започва ураганен огън срещу Одрин, който продължава 10 часа. Само в Северния сектор артилерийската подготовка не спира до към полунощ, така че турския гарнизон да бъде заблуден относно основната посока на

шурма.

В нощта преди атаката началникът на българската войска, обсаждаща Одрин в Източния сектор, ген. Георги Вазов, издава своята заповед за атака и овладяване фортите на крепостта. Точка 6 от нея е останала в историята и тя гласи:

„Трябва да се помни, че тази нощ е необходимо да се реши съдбата на Одринската крепост. Връщане назад няма. Противникът трябва да бъде сломен. Напред ни чака слава и мир. Назад – безславие и смърт!“ С тези паметни думи българският генерал повдига духа на своите войни преди победния шурм. Началникът на артилерията докладва, че за крепостните оръдия останали малко снаряди – по 200 за оръдие, и предлага наличните количества да останат за утре. Генерал Георги Вазов го прекъсва:

„Как, да намалим огъня сега? По никакъв начин! Давайте да ги изстреляме до един. Учетете огъня! Утре няма да има нужда от снаряди!“

За положението в крепостта по време на тази невиджана атака научаваме от изявление на турския офицер Хасан Джемад, който си спомня този паметен ден:

„Цялата окръжност на крепостта е в огън, укрепленията са покрити в дим. Земята и небето грозно реват. Снарядите вдигат земята нагоре. Срезу едно наше оръдие неприятелят стреля с десет, с хиляди снаряди шкват в Одринската крепост. Войниците падат като снопи в тъмните окопи. Докато

Шукри паша не вдигне бялото знаме, огънят няма да спре!“

Настъплението започва нощем. Дванадесети и тринадесети март са първите пролетни слънчеви дни. Три часа и половина след прекратяване на артилерийската подготовка започва последният етап. Подразделенията на Източния сектор, водени от ген. Георги Вазов се вдигат на жесток шурм. Българите, обхванати от невероятен боен дух,

без страх от врага, нападат отбраняващите се, изпаднали в паника. Край Одрин за първи път в световната история е използвана военната тактика „Огневи вал“, което осигурява настъплението на пехотата.

Ударите на артилерията разкъсват бодливата тел. Решителният пробив на Източния сектор е направен под командването на ген. Георги Вазов. Крепостта, устояла преди това 9 пъти, сега е превзета за два дни – 12 и 13 март – с атака на нож, която няма подобна в света! Прехвалената крепост е в развалини...

Сутринта, прочулият се като ръководител на зверствата по време на Преображенското въстание в Тракия през 1903 г. Шукри паша, сега вдига белия байрак. Пленен с целия му щаб, общо 14 генерали, 2000 офицери, 50 000 войници, 413 оръдия. Ген. Георги Вазов придружава Шукри паша до командира на армията. Шукри паша предава сабята си на генерал-лейтенант Никола Иванов с думите: „Храбростта на Българската армия е безподобна. На такава храброст никоя крепост не може да устои!“

На 13 март 1913 г. телеграфните агенции по света разнасят потресаващата вест:

„Одрин, непревземаемата крепост, падна само за две

денонощия под напора на българския войник!“

А ген. Георги Вазов ще отбележи: „Това е вече сън. Сън чудесен. Сън наяве! Подобни сънища се повтарят след столетия...“

Улиците на Одрин отекват под българските маршируващи полкове с развети знамена, приветствани от християнското население. Победата тук означава ознаменуване на възхода на възкръсналата Българска държава.

Превземането на Одрин е последният решителен удар срещу Османската империя, което довежда до края на Балканската война. Падането на Одрин е край и на военната кариера на Шукри паша.

След победата при Одрин и приключването на войната, през юни 1913 г., ген. Георги Вазов е назначен за министър на войната и е повишен в чин генерал-лейтенант, но скоро напуска. Автор е на няколко монографии и десетки статии в областта на военното дело.

Изпъленият с постоянно напрежение живот оказва своето въздействие върху иначе железния му организъм. На 74 години почива в утрото на 13 август 1934 г. Тленните му останки са

поставени върху артилерийски оръдеен лафет, теглен от три двойки красиви коне, и под звуците на траурна военна музика е погребан в Централните софийски гробища.

Много по-късно Симеон Радев ще напише: „Генерал Вазов ме порази с енергията, която дишаше от цялата му физиономия. Не съм никак учуден, когато слушах от участници в атаката на Одрин, че той е бил истинският завоевател на крепостта!“

През 1992 г. със заповед на министъра на отбраната 11 март – началото на артилерийската подготовка за шурма на Одрин, е обявен за професионален празник на българската артилерия и ракетните войски. („Дума“)

• Генерал Георги Вазов

• Капитулацията на Шукри паша